

Από τη Δανάη Γεωργιάδου
Β.Δ. Φιλολόγο

**ΟΜΙΛΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ
«ΓΙΟΡΤΗ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ»
ΠΟΥ ΣΥΝΔΙΟΡΓΑΝΩΝΟΥΝ
Η ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΚΑΙ ΤΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ**

Πολιτιστικό Κέντρο Ι.Μ. Κύκκου, Αρχάγγελος
Παρασκευή 31 Ιανουαρίου 2020, 7.30 μ.μ.

**Από το αρχαίο ελληνικό πνεύμα στη χριστιανική διδασκαλία:
Η διαμόρφωση του ελληνοχριστιανικού πολιτισμού**

«Όταν ο φιλόσοφος Βίας αποχαιρετούσε τον γιο του, που έφευγε για την Αίγυπτο, και το παιδί τον ρώτησε με ποια πράξη του θα τον ευχαριστούσε περισσότερο, του αποκρίθηκε: 'Αποκτώντας εφόδιο για τα γηρατειά σου'. Και με τη λέξη εφόδιο εννοούσε την αρετή ...και την ωφέλειά της την περιόριζε στο μήκος του ανθρώπινου βίου. Αλλά για μένα, έστω κι αν πρόκειται για τα γηρατειά του ...Τιθωνού... ή του Μαθουσάλα..., έστω ακόμα κι αν πρόκειται να υπολογίσουμε όλο τον χρόνο από τότε που πρωτοφάνηκε ο άνθρωπος, βλέπω το διάστημα αυτό σαν παιδιάστικη, για γέλια έκταση. Διότι ατενίζω τον μακρό κι αγέραστο αιώνα, που τέλος δεν έχει, την ηλικία της αθάνατης ψυχής...»

Με αυτά τα λόγια ο Μέγας Βασίλειος στο γνωστό «Πρὸς τοὺς νέους, ὅπως ἂν ἐξ Ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων» ἔργο του αναφέρεται στην αρετή, την έννοια της οποίας έθεσαν στο επίκεντρο της διδασκαλίας τους όλοι οι μεγάλοι Έλληνες φιλόσοφοι. Συμμερίζεται αφενός την προτροπή του Βιάντα του Πριηνέα προς τον γιο του για αναζήτησή της, αλλά την ίδια στιγμή αποστασιοποιείται από την αρχαιοελληνική σοφία, που κατανοούσε την αρετή μόνο μέσα στο πλαίσιο της επίγειας ζωής, και τη θέτει μέσα στην αιωνιότητα της ουράνιας ζωής.

Το παράδειγμα αυτό αποτελεί, κυρίες και κύριοι, απτή μαρτυρία του τρόπου με τον οποίο η διδασκαλία των χριστιανών πατέρων άντλησε από τους αρχαίους κλασικούς συγγραφείς και τον ελληνικό πολιτισμό, και συνετέλεσε στη διαμόρφωση του ελληνοχριστιανικού πολιτισμού και στην ιδιοπροσωπία της ελληνικής και ορθόδοξης υπόστασής μας ανά τους αιώνες. Τιμώντας απόψε τη γιορτή των Τριών Ιεραρχών – του Μεγάλου Βασιλείου, του Γρηγορίου του Θεολόγου και του Ιωάννη του Χρυσοστόμου – και των Ελληνικών Γραμμάτων, καλούμαστε να εγκύψουμε στους κυριότερους σταθμούς του αρχαίου ελληνικού πνεύματος και της ορθοδοξίας, για να ανιχνεύσουμε ιστορικά πώς διαμορφώθηκε ο ελληνοχριστιανικός πολιτισμός, στη μελέτη του οποίου θητεύει η παιδεία κάθε λαού της πολιτισμένης ανθρωπότητας. Η αναδρομή φέρνει στην επιφάνεια την

αρχική αντιπαράθεση των δύο κόσμων, αλλά και την τελική συνταύτισή τους, μέσα από το κοινό ζητούμενο, την ημέρωση και τελείωση του ανθρώπου.

Κοιτίδα του ελληνισμού είναι το Αιγαίο. Τα ελληνικά φύλα, το καθένα με τη δική του διαλεκτική απόχρωση της ελληνικής γλώσσας, συνθέτουν το σκηνικό των ιστορικών χρόνων: αττικοϊωνικά, αιολικά, αρκαδοκυπριακά, δωρικά, τελευταία τα μακεδονικά. Μέσα από την επικοινωνία με τους ξένους λαούς οι Έλληνες αποκτούν επίγνωση της ομοιότητας μεταξύ τους και της διαφοράς τους προς τους ξένους, τους βαρβάρους. Αυτό που τόσο παραστατικά ο Ηρόδοτος καθορίζει ως όμαιμον, ομόγλωσσον, ομόθησκον και ομότροπον. Οι Έλληνες ασχολούνται με τα γράμματα και τις τέχνες. Κτίζουν ναούς και φτιάχνουν αγάλματα, διαμορφώνουν αλφάβητο και θέτουν τις βάσεις της λογοτεχνικής παραγωγής, έμμετρης και πεζής. Σταδιακά, η ανθρώπινη σκέψη περνά από τον μύθο στον λόγο, διατυπώνονται τα πρώτα φιλοσοφικά ερωτήματα και γεννιούνται οι επιστήμες. Στο πλαίσιο της πόλης – κράτους αναπτύσσονται διάφορα πολιτεύματα, που βρίσκουν όμως στην αθηναϊκή δημοκρατία το ιδανικό τους. Αθήνα και ολιγαρχική Σπάρτη – το αντίπαλον δέος – αφού πρωτοστατούν στην απόκρουση του Περσικού κινδύνου στον πρώτο εθνικό αγώνα των Ελλήνων, διεκδικούν και οι δυο την πρωτοκαθεδρία στην Ελλάδα. Τα ηνία παίρνει η Αθήνα, το «πρωτανείον της σοφίας»¹, η «Ελλάδος παιδευσίς»², με τον ιερό βράχο της Ακροπόλεως και τους περικαλλείς ναούς της να δεσπόζουν πλέον στον αττικό ουρανό και να θέτουν την πόλη στο κέντρο της πολιτικής και της πνευματικής ζωής.

Η Αθήνα συντρίβεται τελικά στον Πελοποννησιακό πόλεμο, δεν είναι όμως δυστυχώς η μόνη ηττημένη από τον εμφύλιο σπαραγμό. Γιατί η αβεβαιότητα που ακολουθεί και η δίχως τέλος αντιζηλία όλων των ελληνικών πόλεων δίνουν την ευκαιρία στους εξ ανατολών εχθρούς να αναζωπυρώσουν την ανάμειξή τους στα ελληνικά πράγματα. Η ανάγκη εθνικής ένωσης για αντιμετώπιση των Περσών προβάλλει επιτακτική πλέον και εκφράζεται από πολλά φωτισμένα πνεύματα, ο κατ' εξοχήν όμως κήρυκας της «πανελληνίας ιδέας» είναι ο Ισοκράτης, ο οποίος βλέποντας τα σχέδιά του για ένωση όλων υπό την ηγεσία των Αθηναίων να ματαιώνονται, απευθύνεται στον Φίλιππο Β' της Μακεδονίας και τον καλεί να αναλάβει αυτός να κάνει τους Έλληνες να ομολογήσουν και να οδηγηθούν στον αγώνα κατά των Περσών. «Λέω λοιπόν», αναφέρει ο ρήτορας³, «πως πρέπει να γίνεις ο ευεργέτης των Ελλήνων... και ο κυρίαρχος όσο μπορείς πιο πολλών βαρβάρων. Αν ενεργήσεις έτσι, όλοι θα σου χρωστούνε χάρη: Οι Έλληνες για τις ευεργεσίες σου, οι Μακεδόνες που τους κυβερνάς σαν βασιλιάς σωστός και όχι σαν τύραννος· και όλοι οι άλλοι λαοί που θα τους απαλλάξεις από τη δεσποτική κυριαρχία των βαρβάρων, για να τους προσφέρεις την επιμέλεια των Ελλήνων.» Ως επιμέλεια ο Ισοκράτης προφανώς εννοεί την παιδεία. «Ποιους ονομάζω μορφωμένους;» αναρωτιέται.⁴ «...Αυτούς που χειρίζονται καλά τα ζητήματα που παρουσιάζονται κάθε μέρα και αυτούς

¹ Πλάτωνος Πρωταγόρας 337d

² Θουκυδίδου Επιτάφιος 41

³ Ισοκράτους Φίλιππος 154

⁴ Ισοκράτους Παναθηναϊκός 30-32

που έχουν σωστή άποψη για τις περιστάσεις... Εκείνους που συμπεριφέρονται κατά τρόπο αρμόζοντα και δίκαιο σε όσους πλησιάζουν. Εκείνους που υπομένουν καλόκαρδα και εύκολα τη δυσάρεστη και ενοχλητική συμπεριφορά των άλλων, ενώ οι ίδιοι φέρονται... με επιείκεια και μετριοπάθεια... Εκείνους που... κυριαρχούν επί των ηδονών και δεν λυγίζουν μπροστά στις συμφορές... Αυτούς που δεν τους χαλούν οι επιτυχίες μήτε απαρνιούνται τον εαυτό τους μήτε γίνονται υπερόπτες, αλλά παραμένουν άνθρωποι λογικοί και δεν ικανοποιούνται περισσότερο με τα αγαθά που έχουν χάρη στην εύνοια της τύχης παρά με εκείνα που αποκτούν... χάρη στον χαρακτήρα και τη φρόνησή τους.»

Το ιδανικό αυτό του πεπαιδευμένου ανθρώπου δεν γνωρίζει εθνικά όρια και περιορισμούς. Αυτό μπορεί να μεταμορφώσει και τον βάρβαρο σε Έλληνα με τέτοιο τρόπο, ώστε ο όρος Έλληνας να πάψει να αναφέρεται στην καταγωγή αλλά να αρχίσει να υποδηλοί αυτόν που μετέχει στην αττική παιδεία: «μᾶλλον Ἕλληνας καλεῖσθαι τοὺς τῆς παιδείουσεν τῆς ἡμετέρας ἢ τοὺς τῆς κοινῆς φύσει μετέχοντας.»⁵ Ἐτσι οὐ Μακεδόνες τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ το σύνολο τῶν Ἑλλήνων ἐπιβάλλονται ἐν τῇ Ἀνατολίῃ καὶ γίνονται ἐν τῷ νέῳ κράτει φορεῖς τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ ἐν τῷ αττικοῦ πολιτισμοῦ. Μεταφέρονται ἐκεῖ ἡ γλῶσσα καὶ ἡ παιδεία, οἱ νόμοι καὶ ἡ οργάνωση, οἱ λατρεῖες καὶ οἱ γιορτές τῶν Ἑλλήνων, ἰδρύονται μουσεῖα καὶ βιβλιοθήκες, κτίζονται γυμνάσια καὶ θέατρα, προάγονται οἱ ἐπιστήμες, τὰ γράμματα, οἱ τέχνες. Παράλληλα, οἱ Ἕλληνες πρόθυμα παίρνουν καὶ προσαρμόζουν ἐν τῇ ἀνάγκῃ τοὺς στοιχεῖα ἀπὸ τοὺς παμπάλαιους πολιτισμούς τῆς Ἀνατολῆς. Μέσα ἀπὸ τῆς ζυμώσεως αὐτῆς προκύπτει ἕνας νέος, παγκόσμιος τώρα, πολιτισμός. Πρώτη ἀπόδειξη, ἐν τῇ γλῶσσῃ, ἡ υποχώρηση τῶν διαλέκτων καὶ ἡ διαμόρφωση ἐνιαίας μορφῆς, τῆς ἑλληνιστικῆς κοινῆς, γλῶσσα ἐν τῇ ὁποῖα θὰ ἀποδοθῶν ἀργότερα τὰ κείμενα τῆς Βίβλου. Τὰ λογοτεχνικά εἶδη μετουσιώνονται ἐν νέες μορφές, ἐνῶ οἱ παλιές φιλοσοφικῆς σχολές – Ἀκαδημία, Περίπατος, Στοά, Ἐπικουρισμός – ἀσκῶν γόνιμη ἐπίδραση. Βαθύτερη εἶναι ἡ ἀλλαγὴ ἐν τῇ θρησκείᾳ, καθὼς ἐν τῇ Ἀνατολίῃ συνεχίζονται μεν οἱ τοπικῆς λατρεῖες, εἰσδύουν ὁμῶς ἐν αὐτῆς καὶ ἑλληνικά στοιχεῖα. Ἡ ἀπόσπαση ὁμῶς τῶν θεῶν ἀπὸ το φυσικό τοὺς περιβάλλον καὶ ἡ μεταφορά τοὺς ἐν τόσο μακρινῇ γῆ, κάνει ὡς ἕνα σημεῖο τῇ θρησκείᾳ θεσμό συμβατικό. Φουντώνει ἡ δεισιδαιμονία, κυριαρχεῖ ἐν τῇ καρδίᾳ ἡ Τύχη, καὶ παντοῦ λατρεύονται θεότητες ἑλληνικῆς ἀλλὰ καὶ ξένες, καθὼς καὶ ἄλλες που προήλθαν ἀπὸ τῇ ἀνάμειξη τῶν δύο. Ὡς ἀπόρροια ὅλων αὐτῶν, ἡ θρησκευόμενη ψυχὴ ἐν βρῖσκει πλέον ἀσφάλεια μέσα ἐν τῇ ἀχανές αὐτό κράτος καὶ ἀποζητᾷ ἕνα νέα πίστη, που να τῆς προσφέρει τῇ λύτρωση.

Ἐν αὐτῇ τῇ συγχωνευμένη Ἀνατολίῃ ὁ ἑλληνισμός διασώζει τῇ ὑπερεθνικῇ καὶ πανανθρώπινῃ οὐσίᾳ τοῦ, καὶ ἐνώνει τοὺς πάντες ἐν τῇ παιδείᾳ καὶ τῷ ἀνθρωπισμῷ. Εὐστοχα ὁ Πλούταρχος ἐπισημαίνει ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἐν ἀκολούθησε τῇ συμβουλῇ τοῦ δασκάλου τοῦ Ἀριστοτέλη, να φέρεται «τοῖς μὲν Ἕλλησιν ἡγεμονικῶς, τοῖς δὲ βαρβάροις

⁵ Ἰσοκράτους Πανηγυρικός 50

δεσποτικῶς», αλλά, αντίθετα, «πατρίδα μὲν τὴν οἰκουμένην προσέταξεν ἡγεῖσθαι πάντας... συγγενεῖς δὲ τοὺς ἀγαθοὺς, ἄλλοφύλους δὲ τοὺς πονηροὺς...»⁶

Αὐτὸν τον Ἑλληνισμό κληρονομεῖ σταδιακά και η Ρώμη, η οποία, αν και σε παλαιότερες εποχές με ελληνική επίδραση αναπτύσσει πολιτισμό και γραφή, δεν είναι παρά στα μέσα του 3^{ου} αι. π.Χ. που δέχεται βαθιά στη ζωή της το ελληνικό πνεύμα και, μέσα σε ένα κλίμα μίμησης αλλά και ανταγωνισμού, το αφομοιώνει. Ἦδη ἀπὸ τον 1^ο αι. στις σχολές της Ρώμης διδάσκονται τα ελληνικά γράμματα, οι Ρωμαῖοι γίνονται δίγλωσσοι και πολλοί σπουδάζουν στις φιλοσοφικές σχολές της Αθήνας. Σιγά σιγά η Ρώμη μεταδίδει τον Ἑλληνισμό στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης που κυριεύει. Και πάλι ὅμως, ο παγκόσμιος αὐτός Ἑλληνισμός προϋποθέτει τέτοια βίωση της ελληνικής παιδείας, που, καθώς δεν μπορούν ὅλοι να την αποκτήσουν, αναπαράγει τη διαίρεση σπουδαίων και φαύλων, Ἑλλήνων και βαρβάρων, που απειλεῖ την ενότητα και την υπόσταση του παγκόσμιου κράτους.

Αυτή την κρίσιμη στιγμή εμφανίζεται στη γη ο θεάνθρωπος Χριστός. Με το ευαγγέλιό Του φέρνει την ψυχική ενότητα μέσα στο διασπασμένο οικουμενικό κράτος. Το κήρυγμα του Ιησού τα πρώτα χρόνια της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας έχει πολλά κοινά τόσο με την ιουδαϊκή θρησκεία όσο και με την ελληνική φιλοσοφία. Βασική η διαφορά τους στην αντίληψη περί Θεού: ο Θεός του Χριστιανισμού είναι ο αγαθός πατέρας που συγχωρεῖ, που απευθύνεται ὄχι στον πλούσιο και τον δίκαιο, αλλά στον φτωχό και τον αμαρτωλό, και τον καλεῖ με την ενανθρώπιση του υιού Του να λυτρωθεῖ ἀπὸ την αμαρτία. Ο Χριστός κατεβαίνει ο ἴδιος προς τον ἄνθρωπο και τον κατευθύνει στην ηθικότητα και τη μετάνοια, ἐνόψει της ημέρας της κρίσεως. Η αρετή δεν οδηγεί στην αριστοτελική ευδαιμονία αλλά στην αἰώνιο ζωή. Η αγάπη προς τον πλησίον δεν ἔχει ὅρια. Η ανθρώπινη ζωή αποκτά αξία μέσα ἀπὸ την ισότητα των ανθρώπων. Ο ἀνθρώπινος νους και η παιδεία δεν είναι πλέον ο καθοριστικός παράγοντας για τη λύτρωση: οι ἄνθρωποι γίνονται ἐκλεκτοὶ του Κυρίου μόνο με τη θεία χάρη.

Σύντομα φαίνεται ὅτι η διδασκαλία του Ιησού δεν μπορεί να ευδοκιμήσει ἀνάμεσα στους ὁμοεθνείς του Ιουδαίους. Αντίθετα, πιο κατάλληλο είναι το κλίμα στον χώρο του Ἑλληνισμού. Είναι προετοιμασμένο, καθώς είδαμε, ἀπὸ τις φιλοσοφικές ιδέες των Ἑλλήνων, που μάταια είχαν ἐπιδιώξει κι αυτές την τελείωση του ἀνθρώπου. Είναι προετοιμασμένο ἀπὸ τη γλώσσα, την Ἑλληνιστική κοινή, στην οποία γράφεται το Ευαγγέλιο, και ἀπὸ τους θεσμούς, που προσφέρουν το πρότυπο για την οργάνωση της θρησκείας ως ἐκκλησίας. Ἐτσι ο Παῦλος – στην ἀρχή πολέμιος του χριστιανισμού – γίνεται ἀπόστολος των ἐθνῶν και μεταβάλλει τη θρησκεία του Χριστού σε παγκόσμια και πανανθρώπινη.

Αναπόφευκτα κάποια στιγμή ο Χριστιανισμός ἔρχεται σε σύγκρουση με το ρωμαϊκό κράτος. Οι Χριστιανοὶ διώκονται και υφίστανται μαρτύρια, γιατί με τη στάση τους ἀπέναντι στον κόσμο αὐτό ἀποξενώνονται ἀπὸ την πολιτική κοινότητα, φαίνονται να στερούνται

σεβασμού στον αυτοκράτορα και στους νόμους, ενώ με την πίστη τους στη θεία αποκάλυψη θεωρούνται άθεοι και βάρβαροι. Μα και στην ελληνική παιδεία προσκρούει η νέα θρησκεία. Οι Εθνικοί, όπως καλούνται πλέον οι οπαδοί της αρχαιοελληνικής θρησκείας, βρίσκονται αντιμέτωποι με τους Χριστιανούς. Η διαμάχη των δύο κόσμων εμφανίζεται σε όλα τα επίπεδα – πνευματικό, λατρευτικό, κοινωνικό – και εκφράζεται με συγκρούσεις και βιαιότητες εκατέρωθεν.

Η συμφιλίωση του Χριστιανισμού και η νίκη του απέναντι στο κράτος αρχίζει τον δεύτερο και τρίτο αιώνα μ.Χ. στο κατ' εξοχήν πνευματικό κέντρο του ελληνισμού, την Αλεξάνδρεια, όπου επιτυγχάνεται η επιστημονική θεμελίωση της χριστιανικής θεολογίας. Ο Χριστιανισμός εισδύει πλέον από τον κόσμο των απαίδευτων και καταφρονεμένων, στους κύκλους των μορφωμένων της παγκόσμιας κοινωνίας. Μετά από πολλών ετών πάλη ο ελληνισμός εκχριστιανίζεται, ο χριστιανισμός εξελληνίζεται και εδραιώνεται, και το ρωμαϊκό κράτος αποκτά πλέον ενότητα πολιτική, πνευματική και ψυχική. Η Μικρά Ασία και η Ανατολή γίνονται λίκνο του Χριστιανισμού, κι ένας μεγάλος πολιτικός, ο Μέγας Κωνσταντίνος, τον 4^ο αι., αφού αναγνωρίζει επίσημα τη νέα θρησκεία, μεταφέρει την έδρα του κράτους στην Ανατολή, στο ελληνικό Βυζάντιο, και εγκαινιάζει την εποχή του χριστιανικού ελληνισμού. Παρά τις αντίθετες προσπάθειες του αυτοκράτορα Ιουλιανού, η πορεία για την επιβολή του χριστιανισμού επί της αρχαιοελληνικής θρησκείας είναι μη αναστρέψιμη.

Οι τρεις μεγάλοι Ιεράρχες, τους οποίους τιμούμε απόψε, είναι η πρώτη γενιά στο έργο της οποίας διαπιστώνεται η αρμονική ένωση ελληνισμού και χριστιανισμού, και συνταιριάζεται το πνεύμα της ελληνικής παιδείας και η χάρη του αττικού λόγου με τα υψηλότερα διδάγματα της χριστιανικής σοφίας και ηθικής. Την εποχή που στη Δύση απλώνεται ο μεσαίωνας, στην Ανατολή ο νέος δυσπρόστατος κόσμος αποτελεί τη ραχοκοκαλιά του Βυζαντινού κράτους για μια ολόκληρη ακόμα χιλιετηρίδα. Κι όταν οι οθωμανικές ορδές θα φέρουν τον 15^ο αι. στην Ανατολή τη βαρβαρότητα και το σκοτάδι, η δάδα του Βυζαντινού πολιτισμού θα παραδοθεί στη Δύση, για να φωτίζει από κει την Ευρώπη και την οικουμένη, ώσπου η Ελλάδα να διεκδικήσει και πάλι τον ρόλο της στο σύγχρονο στερέωμα με την Επανάσταση του 1821.

Κυρίες και κύριοι, σήμερα, 17 αιώνες μετά τους Τρεις Ιεράρχες και σχεδόν 200 χρόνια μετά το 1821, ο Ελληνισμός καλείται να επανακαθορίσει την πορεία και τον ρόλο του μέσα σε ένα κόσμο διαφορετικό και ραγδαία μεταβαλλόμενο. Πόλεμοι και αναστάτωση δοκιμάζουν καθημερινά τους ανθρώπους σε όλες τις γωνιές της γης, άνθρωποι πεινούν, υποφέρουν και πέφτουν θύμα δόλου και εκμετάλλευσης. Ακόμα και σήμερα υφίστανται διακρίσεις, ταπεινώσεις, απάνθρωπη σωματική και ψυχική μεταχείριση. Στο όνομα της προόδου και των συμφερόντων θεοποιείται η ύλη και η δόξα, παραποιείται η αλήθεια, καταστρέφεται το περιβάλλον. Ο άκρατος υλισμός και η ξέφρενη κατανάλωση, η κακία, η αλαζονεία και η ηθική αναλγησία αποτελούν τα γνωρίσματα μιας διεθνούς κοινωνίας που παραπαίει ασταμάτητα.

Η μόνη απάντηση στην ύβρη, στην οποία υποπίπτει καθημερινά ο άνθρωπος, και η μόνη δικαίωση για το ελληνικό και χριστιανικό παρελθόν μας, είναι η σωστή ιεράρχηση στόχων και σκοπών, μέσα από την επάνοδο στο αξιακό σύστημα που μας κληροδότησε η παράδοση: αλήθεια, μέτρο, απλότητα, σύνεση, φιλία, ενδιαφέρον για τα κοινά, αφοσίωση στην πατρίδα, αγάπη προς τον πλησίον, πίστη στον ενανθρωπήσαντα Χριστό και στο κήρυγμα του Ευαγγελίου. Στον σεβασμό της παράδοσης και της ελληνικής μας γλώσσας, και στην προσαρμογή του με τη σύγχρονη επιστημονική γνώση και τη σημερινή πραγματικότητα, θα βρούμε τα ερείσματα για να στηρίξουμε την παιδεία μας. Αντί να αδρανούμε στο όνομα μιας αδιέξοδης παγκοσμιοποίησης, ας στρέψουμε το βλέμμα στις ζωογόνες δυνάμεις που ανέκαθεν τροφοδοτούσαν τον Ελληνισμό, ας ορίσουμε το δικό μας παρόν στη σύγχρονη κοινωνία και ας θέσουμε τις βάσεις για ένα πιο ελπιδοφόρο μέλλον.

Σας ευχαριστώ.